

צא למלחמה

פי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלוקיך בידך ושבית שבי (כא.י)

תמה ה"כתב סופו", מדוע מדגישה התורה את היציאה למלחמה, לכאורה היה צריך הפסוק לומר "כי תלחם עם אויביך", ומדוע נאמר "כי תצא למלחמה"? ותירץ על פי המבואר בספרים, שבא הכתוב לרמז כאן על מלחמת היצר. והנה אמרו חז"ל (סוכה נב, א): יוצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו, אינו יכול לו. למדנו, שאין בכוחו של האדם לבדו להתמודד מול יצרו, וזקוק הוא לסייעתא דשמיא שתעזרהו לנצח במלחמת היצר. אבל קודם כל צריך הוא בעצמו "לצאת למלחמה" כלומר לעשות כל מה שביכולתו, ואז הקב"ה עוזרו, וזהו שאמרה התורה, "כי תצא למלחמה", אם תעשה אתה את המלחמה, רק אז: "ונתנו ה' אלוקיך בידך" ספר "להתענג בתענוגים"

מילות העידוד המופלאות של האברבנאל: כי ה' יראה בנשברי לב, לסומכם.

פי תהיין לאיש שפתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה ויגדו לו בני האהובה והשנואה והיה הן הפכר לשניא (כא.ט)

שואל האברבנאל, מדוע קובעת התורה באופן מוחלט ש"והיה הן הבכור לשנואה" ואינה אומרת שאם יהיה מקרה כזה, שהבן הבכור יהיה לשנואה, אז "והיה ביום הנחילו את בניו, וכו'?" את תירוצו של האברבנאל יש להחדיר היטב אל ליבנו. ונצטט דבריו כלשונם: לא נאמר בפסוק אם יהיה הבכור לשניאה, אלא והיה, ללמדנו כי בכל עת שיהיו לאדם שתי נשים, האחת אהובה והאחת שנואה, תמיד יהיה הבן הבכור לשנואה, כי ההשגחה האלוקית תביט תמיד אל השנואה ותתן לה את הבכורה, כמו שנאמר בפרשת ויצא "וירא ה' כי שנואה לאה". והאברבנאל מסיים במשפט, שאין כמותו לעידוד ולהפחת תקוה: כי ה' יראה בנשברי לב לסומכם. דברים אלה מונחים לפני תמיד על השלחן, כדי לנחם אנשים המגיעים לתנות את צרותיהם. לא פעם מגיעה אלי אשה ומספרת על הצרות שבעלה עושה לה, ומתארת מצב שבו ברור שהיא שנואה לבעלה, למרות שהאשה אינה מוצאת כל עילה להתנהגותו זו של בעלה אליה. האשה מבכה מרורות על יחסו המתנכר של בעלה. אם הקב"ה עוזר ואני מצליח לתת עצות, והעצות מרוממות את מצב רוחה, בודאי טוב, אבל במקרים שהעצות אינן מסייעות, אני מייעץ לה שתיקח את דברי האברבנאל כמורה דרך לחייה. זכור תזכור אשה זו כי "והיה הן הפכר לשניא", כי ההשגחה האלוקית תביט תמיד אל השנואה ותתן לה את הבכורה, ותדע שאם ברצונה לזכות לפחות לבנים מוצלחים, עליה לעבור קודם דרך מסלול הזה של "האשה השנואה", ואז תזכה ל"בכורה", דהיינו לחלק היותר מוצלח.

רב זילברשטיין שליט"א בספרו "עלינו לשבח"

על האדם להזהר שלא לרמות את עצמו

לא תראך את שור אחיך..... והתעלמת מהם (כב.א) כובש עין כאילו אינו רואהו (רש"י)

צריך להבין, ממה נפשך אם הוא איש שאינו רוצה לעשות מצוות, מה תועיל להזהירו, הרי הוא אינו רוצה לכבדו, ואם הוא באמת רוצה לעשות מצוות בודאי יקיים הציווי ומה זה כובש עין כאילו לא רואהו? ביאר הגאון רבי בצלאל ראקוב גאב"ד גייטסהד: באה התורה ללמדנו גדול זהירות שיש על האדם לראות שלא ירמה את עצמו, שטבעו של אדם לרמות את עצמו כשיש לו יצר לא לעשות דבר מה, וזו אזהרת התורה. כך היה מרגלה בפומיה של החפץ חיים זצ"ל: אם ישאלו יהודי מדוע אתה מספר לשון הרע וכי אפיקורוס אתה, או שאינך יודע שאסור לספר לשון הרע, יאמר תמיד שאע"פ שידוע היצר מטעה אותו כאילו זה לא לשון הרע או כל מיני תירוצים אחרים.

ספר "לחתך עליון"

לא תראך את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו (כב.ד)

גם בפרשת משפטים מופיע צווי זה, אלא ששם הנוסח קצת שונה: "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזוב תעזוב עמו" (שמות כג.ה), מה פשר שינוי הלשון שבין שני הציוויים? יש לומר: בפרשת משפטים מדובר על חמור שונאך, והרי הגמרא (ב"מ לב:) דנה: שונא לטעון ואוהב לפרוק, מהו, כלומר ישנן שתי מצוות בענין משא החמור: מצוה לפרוק מעליו את המשא, ומצוה גם להטעינו, ובדרך כלל מצות הפריקה עדיפה משום צער בעלי חיים. ואף על פי כן אמרה התורה: לטעון חמורו של השונא עדיף על פריקה המשא מחמורו של אוהב, וזאת כדי לכופף את יצרו. נמצא אפוא, שבפרשת משפטים מדובר על שני חמורים הנזקקים: חמור אחד של אוהבו, וחמור אחד של שונאו, ונדרשים לעיין מה עדיף: שונא לטעון או אוהב לפרוק. לכן נקטה שם התורה לשון "כי תראה", שיש לראות ולעיין איזו מהן שתי המצוות עדיפה. אך כאן בפרשתנו מדובר שיש רק חמור אחד, ולכן לשון התורה חד משמעית: "לא תראך", איך לך מה לדון ולחשוב, אלא מיד רוצ' לעזור לו.

ספר "ומתוק האור" בשם "משך חכמה"

לא תרוש כשור ובחמר יתדו (כב.י)

שור היינו מדרגה גבוהה, פירושו של שור הוא: הבטה למעלה כמו "אשורנו ולא קרוב", ואילו חמור מרמז על החומריות שבאדם. יש בני אדם שעובדים את השם

יתברך בתורה ותפילה, ואף על פי כן שטופים הם בחומריות ובתאוה. לפיכך אמרה התורה: "לא תִּחְרַשׁ בְּשׂוֹר וּבִבְחַמֵּי יַחְדָּו", לא יתכן לעבוד את השם יתברך במדרגות גבוהות ובחומריות בבת אחת. אם נפשך שואפת למדרגות, שומה עליך לכבוש את החומריות ולשבור את המידות.

ספר "מענינה של תורה" בשם מאור השמש

מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ תִּשְׁמַר וְעֲשִׂיתָ פֶּאֶשֶׁר נְדָרְךָ (כג. כד)

מפרש ב"עשרה למאה" (להמגיד מוואדיסלאו), כי דרך האדם שנודר בהתלהבות גדולה, וגומר בדעתו לקיים נדרו. אמנם לאחר מכן קורה שמתקרר ומתחרט על מה שנדר, ואף אם אמנם יתן מה שנדר, אבל בעצלות בלי חשק הזה שהיה לו בעת שנדר. אולם אין דעת המקום נוחה מאיש כזה, אלא צריך שיקיים את נדרו באותה התלהבות שהיתה לו בעת שנדר. וזה שנאמר: "מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ תִּשְׁמַר וְעֲשִׂיתָ פֶּאֶשֶׁר נְדָרְךָ", אמרה התורה, ידעתי שמוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת, אמנם שואל אני ממך "וְעֲשִׂיתָ" בחשק כזה "פֶּאֶשֶׁר נְדָרְךָ"

ספר "גדיל תורה"

מהות השם "גט"

וְכַתֵּב לָהּ סֵפֶר פְּרִיִּתָּהּ וְנָתַן בְּיָדָהּ (כד. ג)
מה טעם ששטר גירושין נקרא גט?

(א) בספר "קהלת יעקב" (לשון חכמים קנז, כ) ביאר: כל האותיות מזדווגות ומהוות תיבה כמו אב, דג וכדומה, חוץ מאותיות גט שאינן מזדווגות. לכן נקרא שטר גירושין גט.

(ב) הגר"א מבאר מפני שלא מצינו בכל התנ"ך תיבה אות ג' וט' ביחד, ונפרדות תמיד זה מזה, וכן ספר כריתות נקרא גט לסמל על פירוד.

(ג) ה"שלטי גבורים" כתב בשם הירושלמי, דאבן אחת יש בכרכי הים וגוטא שמא, ומגרשת כל חברותיה, ועל שם זה נקרא שטר גירושין בלשון גט.

(ד) ה"לבוש" (סימן רכח.יא) כתב עפ"י לשון הירושלמי: הני עכברי לא דיין דאכלי אלא דגייטי. ביאור העכברים לא די שאוכלים אלא ששוכרים, הרי גט הוא לשון שבירה.

(ה) ה"חתם סופר" (מסכת גיטין) ביאר עפ"י דברי רבא (יבמות סג.) אשה רעה מצוה לגרשה שנאמר "גרש לך ויצא מדון". והנה "לץ" במספר קטן גט

ספר "אוצרות התורה"

הלכה: מנהגי חודש אלול

מראש חודש אלול נוהגים בכל יום אחר תפילת שחרית לתקוע בשופר, ויש נוהגים מיום א' דר"ח ויש נוהגים מיום ב', ויש קהילות התוקעים גם כן אחרי תפילת ערבית. ובמנין התקיעות נוהגים ברוב תפוצות ישראל לתקוע תשר"ת בלבד, אך ישנם מקומות שתוקעים תשר"ת, תש"ת, תר"ת, וזאת על פי מה שכתב הב"ח (סוף סימן תרצ"ב) דלפי הערוך כל תקיעה דיחיד צריכה שתהיה של עשרה תקיעות.

ספר "הרת עולם"

פתגם:

פגִישָׁה אַחַת עִם ה' וְלֹא עִם הַעֲבָד. ה' סוֹלַח לְעוֹנֵי אָדָם אַךְ לֹא כֵן הַעֲבָד.

ספר "אלף פתגם ופתגם"

חקירה:

הכשר אוכלין לקבלת טומאה

כדי שיחשב אוכל, או גזירת הכתוב (קובץ שיעורים בבא בתרא סו)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור:

הוה גביר לאחיך

יהודי עשיר נהג להתנכר אל אחיו היהודים, אבל מאידך היה מתקרב אל הנכרים ומפגין לפניהם את כל הדר עושרו ותפארתו. אמר לו אחד מן הקהל: כלפיך ושכמותך התכוון הכתוב בתורה: הוה גביר לאחיך ואל תתרפס לפני הגויים.

ספר "חוד וחלק" חלק ג' (דף צו)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, ששה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

